

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

Arhiv Dos. krajine B. Luka

ABK-209-146 - VII/149

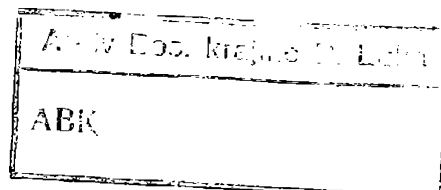
DJORDJEVIĆ VELJKO :

" P R V I B A N J A L U Č K I T A O C I "

L e g e n d a :

- dvije stranice autoriziranog teksta (original) upućenog Slavku Odiću za monografiju "Srednja Bosna u NOB-i";
- tekst dobiven od Veljka Djordjevića 5.juna 1976.godine;
- SADRŽAJ SJEĆANJA: prva hapšenja ustaških vlasti u Banjoj Luci krajem aprila ili početkom maja 1941.godine; prva lica koja su bila zatvorena u Crnoj kući 1941.godine poslije uspostavljanja ustaške vlasti;
- PRILOG SJEĆANJIMA: Pismo Slavka Odića Institutu za istoriju u Sarajevu (autorizirano), čiju je kopiju dostavio Veljki Djordjeviću (dvije stranice teksta).-

Veljko Djordjević

Prvi banjalučki taoci

Već krajem aprila, ili prvih dana maja, 1941. godine ustaše i Nijemci su izvršili u Banjaluci prva hapšenja Srba - talaca.¹

Nalazio sam se u stanu svoje djevojke, današnje supruge, Vere Javor kada su se na vratima pojavili predratni banjalučki policijski agent Kolonić, ustaški agent Slavko Tomić i jedan njemački vojnik. Kolonić mi je saopštio da sam uhapšen i dobio Nijemcu da me poznaje kao Srbina i kao komunistu. Nijemac je odgovorio da bi me trebalo odmah strijeljati.

U Crnoj kući, kamo su me odveli, našao sam se u istoj zatvorskoj sobi s desetak Banjalučana. Bili su tu: Krsto Beder, gostioničar; Jovo Višekruna, stolar; Stevo Ćurčija; Sveto Ostojić, moler; Boro Njegovan, trgovački pomoćnik; Vasko Radjević, gostioničar; Ostoja Skenderija, gostioničar; Zamfo Knežević, tržišni inspektor; Ilić (imena mu se ne sjećam), major bivše jugoslavenske vojske, i Rade Ličina, student. Jedini komunisti, članovi KPJ, među pohapšenima bili smo Rade Ličina i ja. Nešto kasnije uhapsili su i doveli u Crnu kuću i sveštenika Predraga Radovanovića.

U Crnoj kući sam vidio još dvojicu poznatih mi Banjalučana, koji se nisu nalazili u našoj sobi: Savu Samardžiju, bankovnog činovnika i Mladena Ćurčiju, pekara.

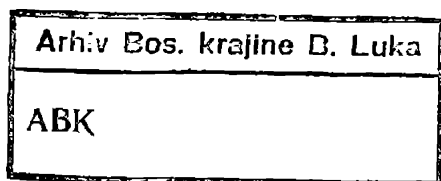
Premda su ustaše u prvoj polovini maja 1941. godine izvršili niz zvjerskih ubistava vidjenijih Srba iz Banjaluke i okoline,² zahvaljujući intervencijama koje su dolazile s raznih strana, grupa talaca zatvorena u Crnoj kući ubrzo je bila puštena na slobodu.

Došao je 22. juna - dan napada Njemačke na Sovjetski Savez. Znao sam šta može da me očekuje i odmah sam se sklonio

kod talijanske državljanke grofice Delmestri. Poslije dva-tri dana krenuo sam u selo Vijačane, gdje mi je živjela sestra.³

-
- 1 Prema sjećanju Koviljke Findrik, njen suprug Luka je uhapšen 4.maja, a ostali ugledniji banjalučki Srbi pohapšeni su kao taoci 5. i 6. juna (Djurdjevdan). Napomena Redakcije.
 - 2 Tada su ubijeni banjalučki vladika Platon, gostioničar Nikola Čurčija, sveštenik i narodni poslanik iz Bosanske Građanske Dušan Subotić, narodni poslanik iz Jajca Simo Marjanac, knjižar Milan Uzelac, trgovac Božo Plavšić, penzioner sreski načelnik Kotor-Varoša Jovo Koščica, narodni poslanik Dušan Branković, penzioner Luka Findrik, trgovački pomoćnik Mirko Kordić, akademski slikar Špiro Bocarić, Dušan Balaban, Vuko Zrnić i Dušan Perduv. Neposredni izvršitelji ovi većine ovih ubistava bili su ustaša Asim Djelić, Mirko Kovačević i Niko Čondić.
 - 3 Prema sjećanju Steve Samardžije, Veljko Djordjević je došao u Vijačane 25.juna 1941.godine. Napomena Redakcije.

Veljko Djordjević
(Veljko Djordjević)

Institutu za istoriju
S a r a j e v o
Djure Djakovića br. 9

Primio sam Vaš dopis Broj 02-141/3 od 30. aprila o.g. kao i sva ranija obavještenja o naučnom skupu u Banjaluci, na čemu zahvaljujem.

Ne bih mogao primiti obavezu koju mi sugerišete. Ja namjeravam da izvršim "nop-ovsko" snimanje dijela Banjaluke na desnoj obali Vrbasa, ne ograničavajući se na Hejdan, i na osnovi prikupljenih podataka izvršim odgovarajuće analize. Zahvatanje čitave Banjaluke, ili njenog većeg dijela, suviše je obiman posao i ja sam upravo s ovakvim parcijalnim saopštenjem želio da pokrenem Banjalučane da obrade na ovaj, ili sličan, način čitav grad. Ovakav posao iziskuje borevak u Banjaluci i konzultaciju većeg broja Banjalučana, a s tim u vezi i kretanje po terenu, što meni zasada nije moguće. To je i razlog da svoje saopćenje neću moći dostaviti prije septembra.

U vezi dostavljenog mi pregleda prijavljenih tema: bilo bi vrlo korisno ako bi drug Jelić svoj rad "Partijske veze Zagreba i Banjaluke" od 1935 - 1941" proširio i na period ~~od~~ do 1935, kada je banjalučka partijska organizacija bila neposredno pod rukovodstvom Pokrajinskog komiteta ~~KPK~~ KPJ za Hrvatsku. Naslov tome Vladi Kecmana (Banjalučki NOPO 1941-1945) je vjerovatno pogrešno upisan jer je takav odred (uslovni) postojao samo do 28. avgusta 1941. i zatim od maja 1943. godine.

Sugerirao bih Odboru za organizaciju naučnog skupa da pokuša angažovati Milana Gavrića (Beograd, Cara Dušana 7), koji se godinama bavio izučavanjem istorije KPJ

u BH, jer bi on i pored već najavljenih tema, mogao dati značajan naučni prilog. Moglo bi se s njim porazgovarati, ili pismenim putem, ispitati i mogućnost da obradi neke teme i iz austrijskog perioda, jer u Sarajevu postoji bogata arhivska gradnja pisana goticom, koju, koliko mi je dosada poznato, nije niko koristio za obradu banjalučke Županije. S obzirom na veoma siromašnu istorijsku gradnju bilo bi korisno pokušati angažovati i druga Veljka Djordjevića, jednog od malog broja živih aktera iz perioda do zavođenja i nakon zavođenja šestojanuarske diktature. Daleko bi bio vrijedniji njegov prilog kao neposrednog aktera, nego nekog drugog koji bi eventualno koristio njegovo kazivanje. Ne znam da li Odbor namjerava pozvati, o trošku organizatora, neke od drugova koji bi mogli u diskusiji o pojedinim temama pružiti korisne dopune i informacije o radu Partije u predratnom periodu, bilo kao akteri tih zbivanja, bilo kao poznavaoци tog dijela istorije KPJ; ~~ali~~ mislim da bi bilo vrlo korisno i to učiniti.

Uz drugarski pozdrav

Slavko Odić
(Slavko Odić)

P.S.: Kopija dostavljena

- Milanu Gavriću i
- Veljku Djordjeviću

Beograd, 24. maja 1976.

Arhiv Bos. krajinе B. Luka
ABK